

Småföretags- barometern 2023

Västernorrland län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västernorrlands län	5
Näringslivet i Västernorrlands län.....	5
Småföretagsbarometern – Västernorrlands län.....	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Orderingång.....	9
Företagens prisförväntningar	11
Expansionsutsikter och tillväxthinder	12
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Västernorrlands län har försvagats under 2023 efter den kraftiga uppgången i fjol när effekterna av pandemin klingade av. Nettotalet för länet är 0 för de senaste tolv månaderna, vilket är lägre än för riket som har ett nettotal på 25. Nedgången i konjunkturindikatoren blev dock inte lika djup som i Gotland och Västernorrlands län som uppvisade den svagaste konjunkturen. Den starkaste konjunkturen är i Norrbotten följt av Uppsala och Västerbottens län. Västernorrlandsföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det kommande året och konjunkturindikatoren för länet förväntas försätta sjunka ned till -5, vilket är under nettotalet för riket som är 18.

- **Sysselsättningstillväxten** i länets småföretag har stannat upp efter uppgången i fjol. Något som även avspeglas på riksnivå. Det osäkra konjunkturläget har gjort att flest fler småföretagare i länet har minskat antalet anställda än de som ökat antalet de senaste tolv månaderna, med ett nettotal på -2 jämfört med rikets +1. Nettotalet för sysselsättningen förväntas öka och bli positivt för kommande tolv månader och länet förutspår samma nettotal (8) som riket.

- **Orderingången** har avtagit i länets företag efter uppgången ifjol. Under de senaste tolv månaderna svarar fler småföretag i länet att orderingången minskat än de som svarar att den ökat, vilket resulterar i ett nettotal på -9, vilket är under rikets nettotal som är plus 6. Prognosen för de kommande tolv månaderna pekar inte på någon återhämtning och nettotalet förväntas förbli minus 9, vilket är mer pessimistiskt än riket som helhet som anger nettotalet 2.

- **Omsättningstillväxten** i småföretagen ökade kraftigt efter pandemin men har under det gångna året uppvisat en tydlig avmattning både i länet och i riket som helhet, där länet har ett nettotal på 12 och riket 18. Förväntningarna för det kommande året pekar på en fortsatt nedgång i omsättningstillväxten, där länets företag förväntar sig en större nedgång (nettotal minus 4) än riket som helhet (nettotal plus 8).

- **Lönsamhetstillväxten** i småföretagen har minskat under de senaste tolv månaderna efter fjolårets ökning där länet placerar sig på nivåer som är betydligt lägre än rikssnittet, nettotalet för länet är mer än dubbelt så negativt (nettotal minus 20) som för riket (nettotal minus 9). Västernorrlandsföretagens lönsamhetsförväntningar är fortsatt lågt ställda även om en viss återhämtning förutses. Det gör att länets nettotal för lönsamhet stiger men förblir negativt på minus 7, jämför med riket som förutser en förbättring till minus 2.

- Sex av tio företag i länet ser goda **expansionsmöjligheter**, vilket är i linje med det historiska genomsnittet och svaren för riket som helhet.

- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västernorrlands län är bristen på lämplig arbetskraft, vilket var tredje företag uppger. Svag efterfrågan är det näst vanligaste tillväxthindret som 15 procent av småföretag anger som sitt största tillväxthinder.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTERNORRLANDS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolv månadsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Ränthöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det närmaste året.

Näringslivet i Västernorrlands län

DEMOGRAFI OCH BEFOLKNING

Västernorrland är Sveriges sjunde rikaste region och den femte minst befolkade. Arbetslösheten är genomsnittlig och den demografiska försörjningskvoten tredje högst i landet och stiger något snabbare än medel. En hög försörjningskvot innebär att den arbetsföra befolkningen behöver försörja fler yngre och äldre. Befolkningsökningen är negativ och även lägst i landet de senaste tre åren. Regionen har Sundsvall som största stad.

NÄRINGSLIV

Något färre arbetar inom privat sektor i regionen än i riket som helhet. Västernorrland står sig relativt starkt när det gäller företagande och har en stor branschbredd. Länet har en hög attraktionskraft och med flera presenterade etableringar kommer länet ha en betydande del i den gröna omställningen. Där finns den åttonde högsta andelen företagare men också den åttonde lägsta andelen nystartade företag. Skatteintäkterna från småbolag är sjätte lägst. Andelen kvinnor som högsta befattningshavare är genomsnittlig. Bruttoregionalprodukten per capita var 477 000 kronor år 2021, vilket är femte högst i riket.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

I Västernorrland finns en stark skogs- och massaindustri och nationella kluster inom tjänstenäringsringar som it, bank och försäkring. SCA tillsammans med Sundsvalls kommun rustar för tillfället upp Logistikparken för att ta emot större containerfartyg. Längst med Ostkustbanan projekteras för dubbelspår för att öka kapaciteten på järnvägen. Den nya Ostkustbanan är vital för norrlandskusten då den skulle halvera restiden mellan Stockholm och Umeå. Lägre kostnader för godstransporter, bättre tillgänglighet för besökare och näringsliv och enklare kompetensförsörjning är några av fördelarna. Det finns även stor potential i det så kallade Mittstråket mellan Sundsvall och Trondheim. Utbyggnad av laddinfrastruktur och kapacitetshöjningar på järnvägen skulle vara positivt för den regionala kompetensförsörjningen..

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – VÄSTERNORRLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

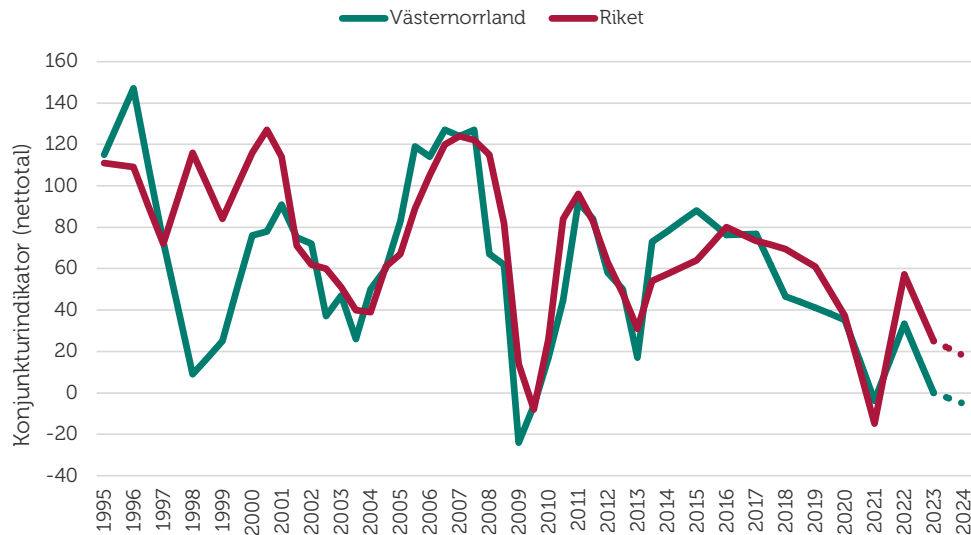
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att Västernorrlands konjunkturindikator följer riksnittets kurva relativt nära, fränsett nuläget och prognosen för 2024.

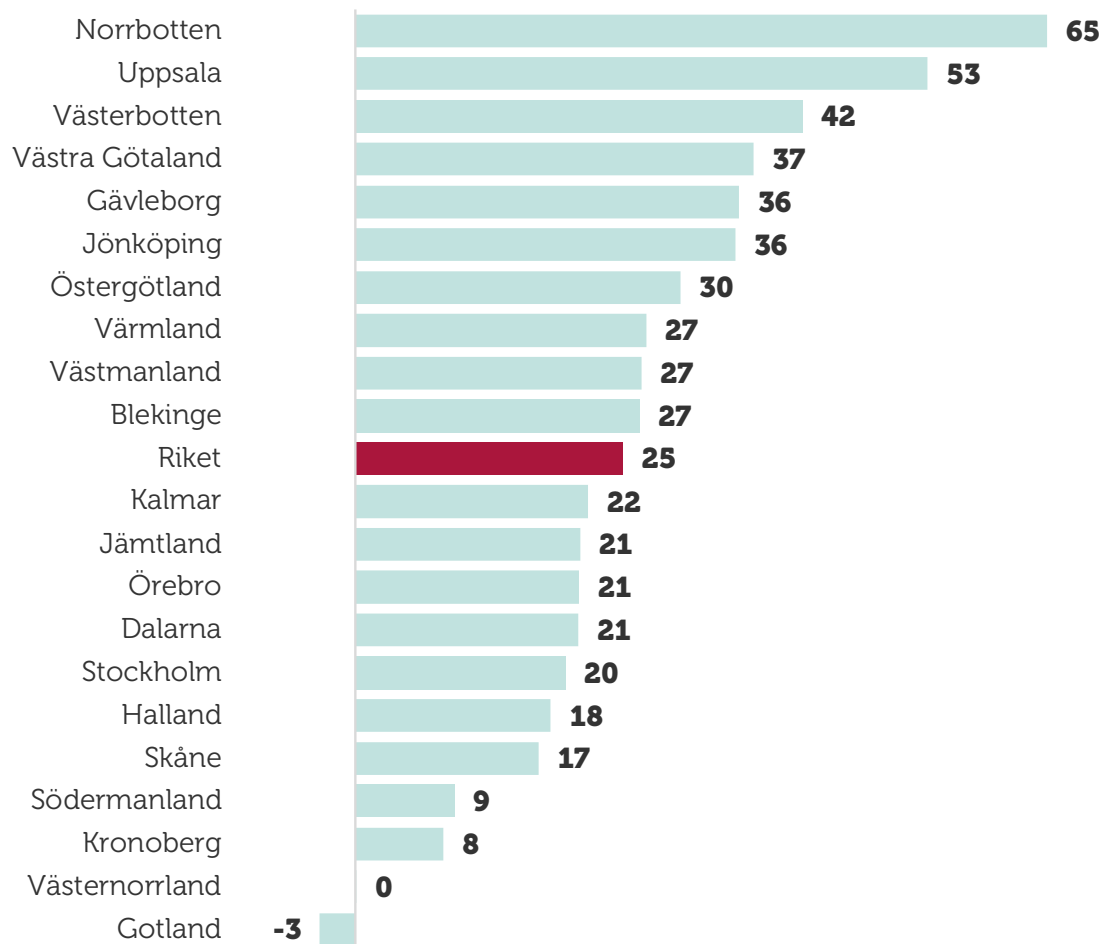
Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig nedgång i småföretagskonjunkturen efter den kraftiga uppgången ifjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. Länets konjunkturindikator sjönk till 0 i årets undersökning från 33 förra året och innebär att tillväxten i länet har bromsat in kraftigt, vilket gör att länets småföretag nu har konjunkturförväntningar markant under småföretagen i hela riket (25).

Lågkonjunkturen har satt avtryck i småföretagens förväntningar för det närmaste året både i länet och i riket som helhet. För kommande tolv månader förväntas sig länets småföretagare att konjunkturindikator fortsätter att falla ned till minus 5, vilket är mer pessimistiskt än riket som helhet (18).

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2023.

Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.

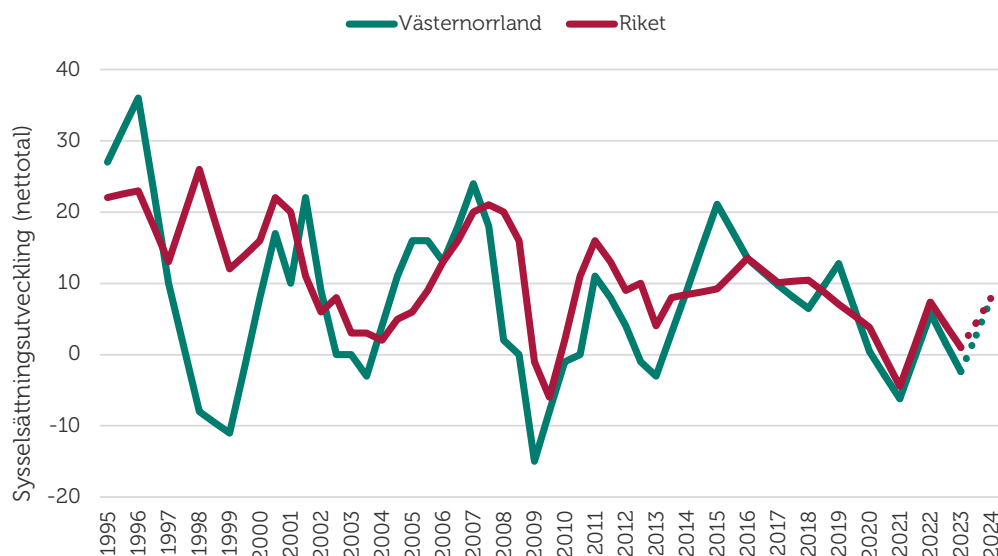
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i småföretagen i Västernorrlands län har blivit mindre optimistisk sedan 2018 för att bottna i samband med pandemin (2021). I fjol (2022) tog sysselsättningen fart och nettotalet för sysselsättningen steg till 6 i länet efter att varit minus 6 under 2021. I år har nettotalet för sysselsättningen minskat och sjönk till minus 2, vilket innebär att två procentenheter fler företag i länet har haft en minskad sysselsättning än de som haft en ökad sysselsättning. Ett nettotal som är lägre än rikets där nettotalet är 1, dvs endast 1 procentenhet fler småföretag i riket har ökat antalet anställda jämfört med de som minskat antalet anställda.

Det osäkra konjunkturläget till trots tror småföretagen ändå på högre sysselsättningsstillväxt 2024 jämfört med 2023, där nettotalet stiger från minus 2 till plus 8. Det gör länets företagare lika optimistiska i sina planer som riket som helhet. Trots att företagen är pessimistiska är det ändå fler som tror på att de kommer att öka sysselsättningen än de som tror att den kommer att minska. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra, vilket innebär att det finns en risk att anställningsplanerna ändå är för optimistiska. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagarna själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2023.

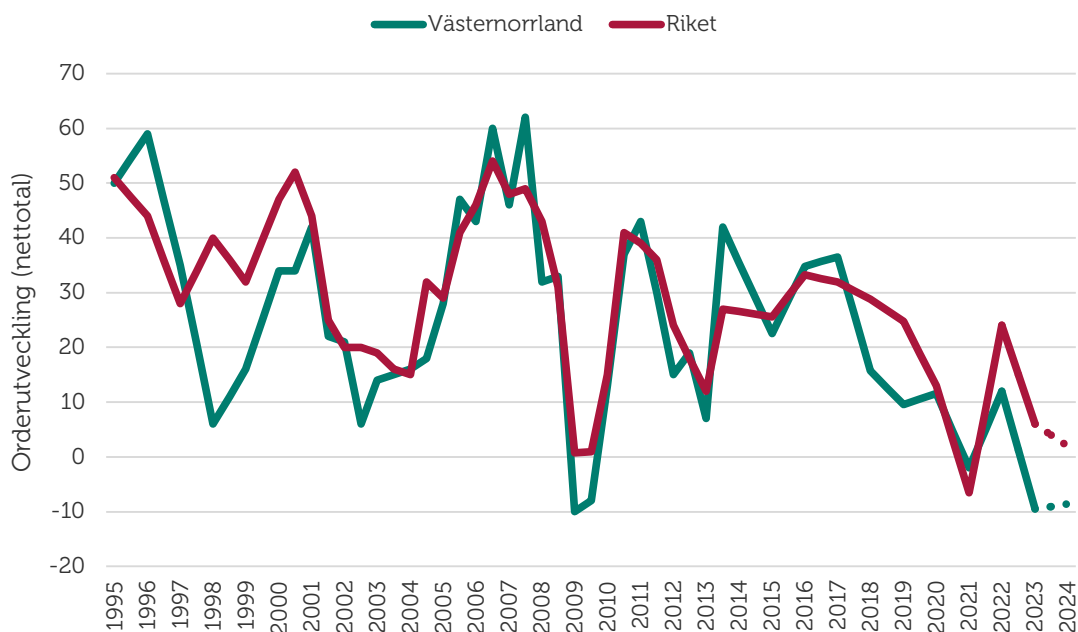

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxten i företagens orderingång ökade i fjol efter nedgången under pandemin. Men det blev en kortvarig återhämtning. Omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor har minskat tillväxten i företagens orderingång. För de senaste tolv månaderna faller nettotalet från 12 till minus 9, länet har därmed en sämre utveckling än riksgenomsnittet (6). Framtidsutsikterna för kommande tolv månader är lågt ställda med ett nettotal som förväntas förbli minus 9, vilket är mer pessimistiskt än för småföretagen i riket som helhet som anger nettotalet plus 2.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2023.

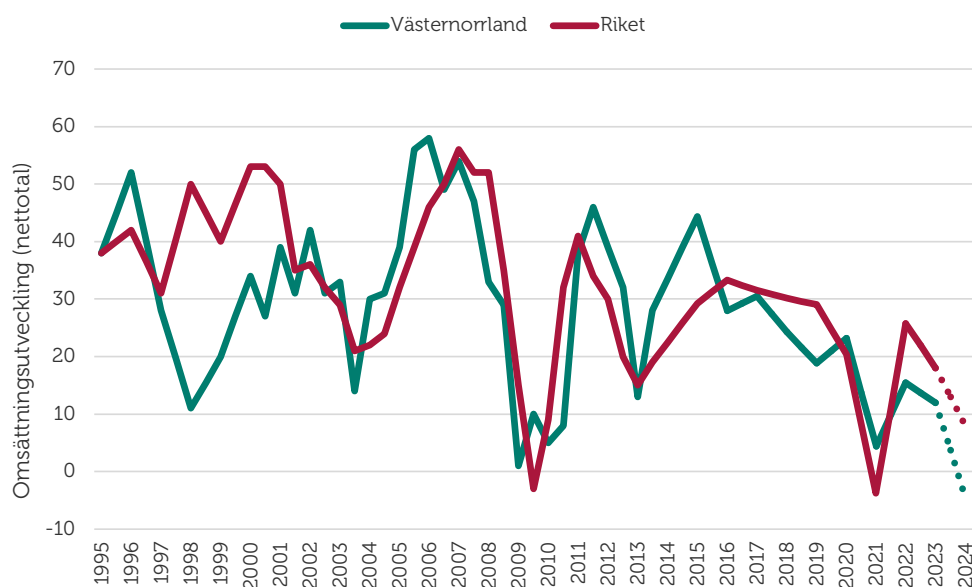
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten har dämpats hos länets företag likväl som för riket som helhet efter uppgången i fjol som kan ses som en rekyl efter den kraftiga nedgången under pandemin. Omsättningen i länet ökade mindre än i riket 2022 med ett nettotal på 15 jämfört med rikets 26. För de senaste tolv månaderna har nettot sjunkit till 12 för länet och 18 för riket. Att omsättningen inte fallit i takt med att orderingången har minskat kan sannolikt förklaras av att företagen betat av ineliggande orderstockar. Omsättningen i nominella termer kan också ha upprätthållits av högre försäljningspriser som företagen genomfört under året. I så fall kan den volymmässiga omsättningstillväxten vara väsentligt lägre.

Länets företag räknar dock med en nedgång i omsättningen för de kommande tolv månaderna. Nettotalet för kommande tolv månader är minus 4 jämfört med rikets plus 8, vilket innebär att i länet är det fyra procentenheter fler företag som tror på en minskad omsättning än andelen som tror på en ökad. Medan i riket är det åtta procentenheter fler som tror på en ökad omsättning jämfört med andelen som tror på en minskad omsättning för kommande tolv månader.

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2023.

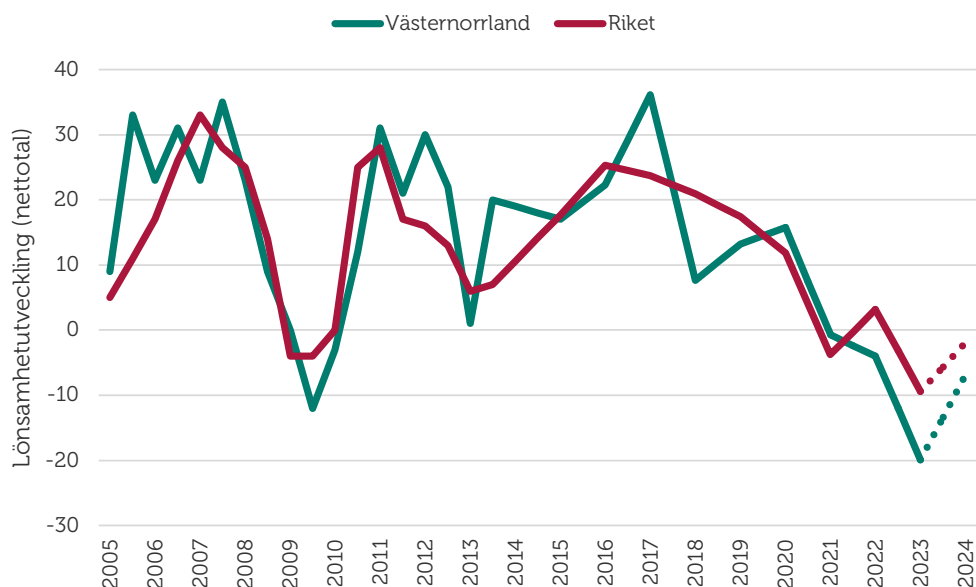

Lönsamhet

Nettotalet för länets företag sjönk till minus 4 under 2022, vilket var under rikssnittet som var plus 3 i nettotal. För de senaste tolv månaderna har dock lönsamheten försämrats väsentligt och gått ned till minus 20, vilket är mer än dubbelt så lågt som för riket (netttotal minus 9). Pandemin 2020, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten i de svenska småföretagen och i årets barometer är nettotalet för lönsamheten i riket (-9) på den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Västernorrlandsföretagens lönsamhetsförväntningar är fortsatt lågt ställda även om en viss återhämtning förutses. Det gör att länets nettotal för lönsamhet stiger men förblir negativt på minus 7, jämför med riket som förutser en förbättring till minus 2.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 2005–2023.

Företagens prisförväntningar

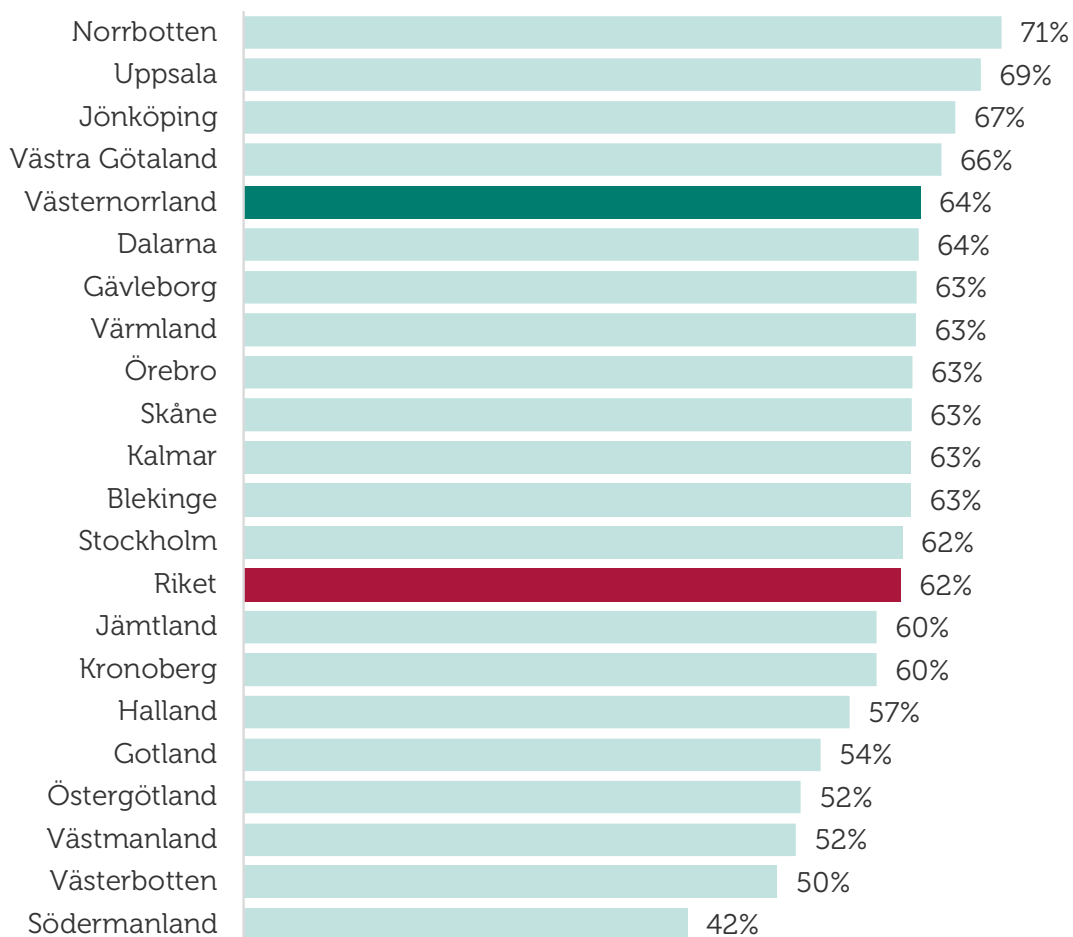
Lönsamhetsförsvagningen sker trots att företagen har höjt sina priser, vilket tyder på att företagens produktionskostnadsökningar varit större än deras prisökningar. I årets barometer planerar 54 procent av länets företagare att höja sina priser med nettotalet 50, vilket är mer än riksgenomsnittets 47 procent som planerar att höja sina priser med nettotalet 42.

Det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas. På frågan om hur stora prisökningar företagen planerar under 2023 uppger fler än sex av tio av länets företag att deras prisökningar kommer vara i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Men endast 1 procent planerar för högre prisökningar än inflationsprognosen.

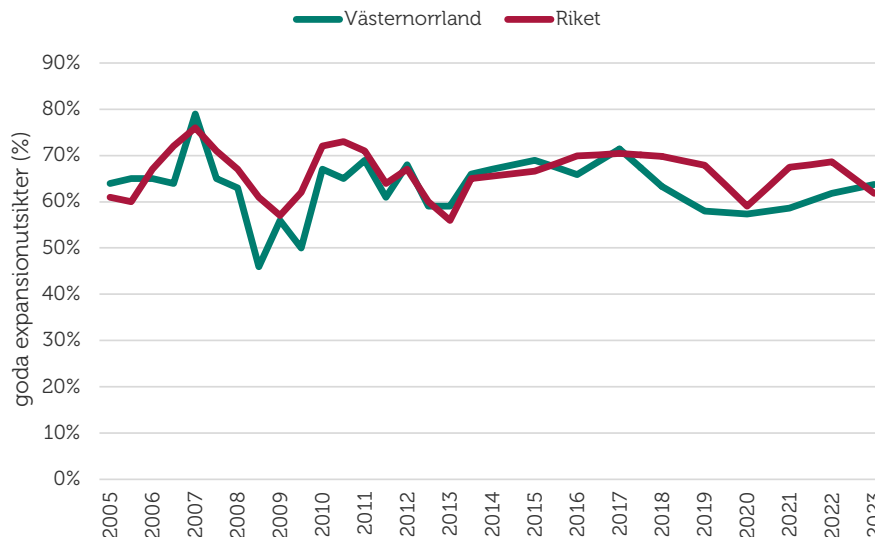
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER

Sex av tio företag i landet ser goda möjligheter att expandera, vilket är i linje med det historiska genomsnittet men något lägre jämfört med förra året (69 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. Västernorrlands län uppvisar en motsvarande utveckling och är i nivå med riksgenomsnittet. Mest optimistiska är företagen i Norrbotten följt av Uppsala och Jönköpings län medan lägst förväntningar finns i Södermanland och Västerbottens län.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.

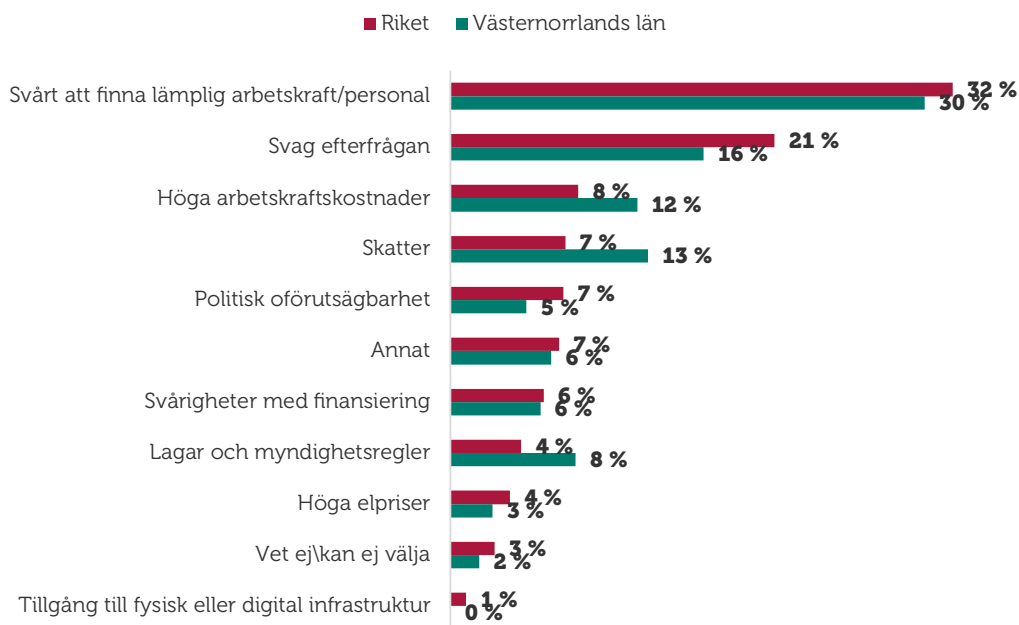
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västernorrlands län och riket 2005–2023.

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel vilken efterfrågan som småföretagen möter, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft trots en svagare konjunktur. I årets undersökning uppger tre av tio av länets företag det svaret. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft och utgör ett betydande hinder för tillväxt. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret i länet, där 15 procent av företagen uppger det som sitt största tillväxthinder i årets undersökning. Det är sannolikt en effekt av den svagare konjunkturen som också satt avtryck i flera branscher inte minst inom handel men även delar av tjänstesektorn och bygg. Omslaget i konjunkturen innebär att andra tillväxthinder av strukturell betydelse minskar.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Västernorrlands län och i riket 2023 (procent).

SLUTSATSER

Det är en tydlig inbromsning i småföretagskonjunkturen som årets Småföretagsbarometer visar efter uppgången i fjol som till viss del drogs upp av borttagna coronarestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är en splittrad konjunkturbild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kronförsvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar om att inflationen är på väg ned och räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn för riket sjunka till 18, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Västernorrlands län förutser en större försämring än riket under det kommande året och konjunkturindikatorn faller till minus 4 i länet. Mest pessimistiska är företagen i Södermanlands- och Gotlands län där konjunkturindikatorn noterar betydligt mer negativa nettotal.

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under en tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av företagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se